

STORTINGET

Representantforslag 74 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Hadia Tajik, Arild Grande,
Lise Christoffersen og Eigil Knutsen

Dokument 8:74 S (2018–2019)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Jonas Gahr Støre, Hadia Tajik, Arild Grande, Lise
Christoffersen og Eigil Knutsen om å innlemme
ILOs kjernekonvensjoner i menneskerettsloven**

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne viser til at Norge har et bredt verdi- og interessefellesskap med andre europeiske land og har behov for å finne felles løsninger på grenseoverskridende utfordringer. Dette krever forpliktende samarbeid. Forslagsstillerne legger også stor vekt på norsk støtte til og oppfølging av det normgivende arbeidet som har pågått i ILO.

ILOs åtte kjernekonvensjoner inneholder grunnleggende menneskerettigheter og utgjør et minimum av rettigheter som skal respekteres i arbeidslivet. Konvensjonene deles inn i fire hovedkategorier: forbud mot barnarbeid, forbud mot tvangsarbeid, forbud mot diskriminering og rett til organisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger. Det er reist spørsmål om ILOs kjernekonvensjoner om organisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger har et tilstrekkelig vern etter norsk rett, og i det følgende vil forslagsstillerne fokusere på dette.

Norge, som en liten og åpen økonomi med stor grad av eksport til europeiske land, er avhengig av gode og forutsigbare internasjonale avtaler. Samtidig påvirkes det norske arbeidslivet gjennom fri flyt av kapital og arbeidskraft innenfor EØS-området. Dette har gitt muligheter for nordmenn til arbeid i andre EØS-land, og det har samlet sett vært en fordel for norsk økonomi. Samti-

dig har et høyt antall arbeidsinnvandrere lagt stort press på norske lønns- og arbeidsvilkår.

Forslagsstillerne mener det burde vært gjort mer fra myndighetenes side for å sikre den norske arbeidslivsmodellen og aktivt sikre at norske lønns- og arbeidsvilkår blir håndhevet og respektert på norske arbeidsplasser. Det er etter forslagsstillerne syn en politisk oppgave å bidra til et seriøst arbeidsliv basert på høy organisasjonsgrad, faste og hele stillinger og å opprettholde et arbeidsliv hvor norske lønns- og arbeidsvilkår ikke undergraves. På samme måte er det en politisk oppgave å motvirke at useriøsitet, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet får fotfeste i norsk arbeidsliv. Et element i dette er at arbeidsinnvandrere likebehandles og underlegges de samme lønns- og arbeidsvilkår som ellers gjelder i Norge.

Forslagsstillerne mener det må benyttes et bredt sett av nasjonale virkemidler for å sikre den norske arbeidslivsmodellen. Samtidig bør Norge styrke respekten for de grunnleggende prinsipper i arbeidslivet ved å innlemme ILOs kjernekonvensjoner i menneskerettsloven.

Forslagsstillerne viser til at ved å innlemme ILOs kjernekonvensjoner i menneskerettsloven vil ILOs grunnleggende rettigheter løftes opp og få en helt ny status, på linje med de viktigste konvensjoner man har i norsk rett. Det vil ha stor faktisk og rettslig betydning. Med en slik lovendring vil norske domstoler, og andre aktører, ta utgangspunkt i og legge avgjørende vekt på de regler og den praksis som følger av ILOs kjernekonvensjoner.

En juridisk utredning fra Senter for europarett ved professor Finn Arnesen og førsteamanuensis Hilde Ellingsen (heretter utredningen) viser at vernet for faglige rettigheter i Den europeiske menneskerettsdomstol

(EMD) dels utvikles i lys av ILOs kjernekonvensjoner, og ILO-konvensjonene har dermed et mer indirekte vern i norsk rett. EMD er likevel ikke i alle sammenhenger bundet til å følge ILO-konvensjonene ved fastleggelsen av organisasjonsretten, og den metode som EMK benytter for å harmonisere EMK og ILO-konvensjonene, er under utvikling og kan endre seg.

Det fremgår også av utredningen at det på enkelte punkter kan synes som om ILOs håndhevsorganer har lagt til grunn en noe videre forståelse av hva som er vernet etter ILO-konvensjonene, enn det som er vernet av EMK. Hvis ILO-konvensjonene skal få en klar og direkte betydning i norsk rett, vil det derfor kreve en innlemmelse i menneskerettsloven.

Forslagsstillerne mener det er positivt at domstolene legger stor, eller avgjørende, vekt på ILOs kjernekonvensjoner, og mener det har selvstendig betydning at lovgiver gir sin tilslutning til denne rettsutviklingen. Det å innlemme konvensjonene i menneskerettsloven vil bidra til rettsavklaring i den forstand at betydningen av ILOs kjernekonvensjoner ikke kan bestrides av noen aktører. Dette er en viktig motivasjon for forslaget.

Forslagsstillerne merker seg, og legger til grunn, at utredningen ikke på noe punkt påviser at lovforslaget vil ha negativ betydning for den norske modellen, slik som systemet for lønnsdannelse (frontfagsmodellen) eller fredsplikten, men forslagsstillerne bemerker at den fremtidige praksis knyttet til bruk av tvungen lønnsnemnd må forutsettes å være i samsvar med ILO-retten. Forslagsstillerne viser til at ILO fullt ut anerkjenner bruk av tvungen lønnsnemnd ved fare for liv og helse, men den norske praksis i denne, og i noen økonomiske sam-

menhenger, har vært kritisert. Eksempler på dette finnes i ILOs rapport 378, 2016, som gjaldt LO/Industri Energis vaskeristreik, se også merknadene i Innst. 115 L (2018–2019) i forbindelse med regjeringens siste inngrep i sykepleierstreiken, jf. Prop. 34 L (2018–2019).

Når det gjelder spørsmålet om forrang vil forslagsstillerne bemerke at det i den allerede nevnte utredningen fremgår at vernet for faglige rettigheter etter EMK/ILO sjelden vil komme i konflikt med EØS-retten. I tillegg bemerker forslagsstillerne at menneskerettschartret ble bindene for medlemsstatene og EUs institusjoner ved Lisboa-traktaten i 2009 og nå har samme rettslige status som traktatene.

Forslagsstillerne understreker at det vil kreve svært tungtveiende grunner for å begrunne inngrep i streik eller annen arbeidskamp. Hensynet til økonomiske rettigheter eller tilsvarende interesser ved en streik vil f.eks., som den helt klare hovedregel, ikke være tilstrekkelig til å rettferdiggjøre inngrep, noe som også ILOs konvensjonsorganer har lagt til grunn. Praksis fra EMD synes å bygge på de samme vurderinger.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å innlemme ILOs kjernekonvensjoner i menneskerettsloven.

5. februar 2019

Jonas Gahr Støre

Hadia Tajik

Arild Grande

Lise Christoffersen

Eigil Knutsen